

Mieszkanie jaskiniowe na zboczu Góry Zamkowej (Vár-hegy)

obór kamiennych składających się z kilku pomieszczeń a słupy ich wyrzeźbiono. Miejscowi pasterze tutaj trzymali wiejskie stada.

Na północ od osady znajduje się **Pustelnia (Remetelak)**, wydrążone w tufie mieszkanie jaskiniowe. 3 nisze kamiennego ula i 3 ślady niszy możemy znaleźć na zachodniej części łańcucha szczytu **Kozi Kamień (Kecskekő)**, który wznosi się we wschodniej granicy wioski. Wgłębienie znajdziemy żłobione przez naturę w wapieniu z okresu nisko triasowego potem z okresu eoceńskiego nad wąwozem doliny Małego Wąwoza (Kis-szoros) znajdującej się na północnej granicy wioski Kács. Wgłębienie **Zsendice (Zsendice-lyuk)** otwiera się jako studnia o średnicy 5-6 metrów, które ma 17 metrów głęboką jamę będącą największą jaskinią Gór Bukowych uformowaną w wapieniu eoceńskim.

Resztki murów zamku Kács

Lasek wzdłuż potoku Kács

Punkt informacyjny pod nazwą „Bukkaljai Kő-út” (Droga Kamienia u podnóża Gór Bukowych) – Eger, w Fellner-tömbelső (w podwórzu bloku Fellner)

bukkalja.info.hu

Urząd Burmistrza; Adres: Kács, Fő út 60.
Tel.: +36 49/537-000 • www.kacs.hu

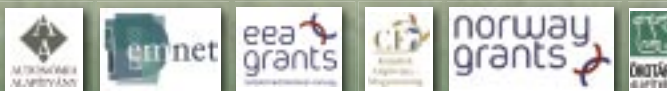
Mapa: Cartographia Kft.

1. Kozi kamień – kamienny ul	4. Kąpielisko Kács-Tapolca
2. Wgłębienie (dolina) Zsendice	5. Mieszkania jaskiniowe pod zamkiem Kács
3. Pustelnia (Remete-lak)	

Zdjęcia: Klein Dávid, Molnár Zoltán

Przygotował: Kaptárkó Természetvédelmi és Kulturális Egyesület z finansowaniem Norwég Civil Támogatási Alap

www.kaptarko.hu

Kács

Kościół rzymsko-katolicki wioski Kács

Źródło Marii w centrum wioski

Kács leży 44 km na wschód od Egeru na południowej części łańcucha Gór Bukowych w dolinie potoku Kács. Pierwsze wzmianki o wiosce pod nazwą Kach były w dyplomie króla węgierskiego IV Béla w roku 1248. Wioska ta jest osadą z epoki Árpáda, która mając przychylne położenie służyła do zakwaterowania Węgrów w czasach węgierskiego podboju. Według Anonymusa (dawny węgierski pisarz historii) w czasie podboju Árpád (wódz węgierski, protoplasta dynastii Arpadów) tutaj dał własność zakwaterowania dla przywódcy Ócsád, i potem jego syn Órsúr kazał wybudować zamek przy źródle potoku Kácsa. Tak ród Órsúr jest najstarszym właścicielem rejonu (historyczny komitat Borsod). Już tylko ruiny zamku stoją, który prawdopodobnie był z XIII wieku. Te ruiny prawdopodobnie mogły być czworokątna wieżą mieszkająca w kole otoczoną rowami napełnionymi wodą i przypuszczalnie używano jej od drugiej połowy XII wieku do początku XIV wieku. Zamek wpada w granice Tibolddaróc (pobliska wioska), ale w literaturze występuje jako zamek Kács. O klasztorze wioski, któ-

Budynek kąpielowy w dawnym klasztorze benedyktynów

ry prawdopodobnie wybudowano przed najazdem tatarskim pierwszy raz wspominają dokumenty z roku 1248. Około roku 1317 klasztor zamienił się na siedzibę przeora paulińskiego. Opactwo kościoła w roku 1548 przestało istnieć, a klasztor w roku 1549 zrujnowali Serédi Gáspár i Balassa Zsigmond. Później Turcy dokończyli jego spustoszenia. Podczas oblężenia zamku w Egerze Turcy zniszczyli osadę, która stała się obszarem podbitym i na krótki czas się wyludniła. Jeszcze na końcu 1500 lat wioska zaludniła się od nowa pozostając wierna katolicyzmowi także w okresie reformacji.

Woda potoku Kács pochodzi z kilku źródeł o różnych temperaturach. W letniej wodzie obfitego w wodę potoku odnogi Kács w kraju tylko tutaj żyje spotykany czarny ślimak. Gatunek tego rodzaju ślimaka jest wynikiem ewolucji na przestrzeni kilku dziesięciu tysięcy lat i zachował się tylko w źródłach z letnią wodą. Dawniej potok Kács zbierający wodę źródeł uruchamiał 12 młynów wodnych (od Kács do Mezőnagymihály). Młyny wodne pełniły różne funkcje: miały ziarno, piłowały, rozbijały konopie, wytwarzały prąd elektryczny. Jeden młyn z jego oryginalnym urządzeniem jest jeszcze dzisiaj udostępniony zwiedzającym. Młyn wodny, który został wybudowany w XVIII wieku, przez kilka generacji był własnością młynarza Bodnár potem młynarza Szalay. W roku 1986 został odnowiony z wykorzystaniem stałych elementów wyposażenia byłego miejscowego młyna i młyna Nekézseny. Młyn wodny i rozbijacz konopi są dzisiaj pod ochroną zabytków. Poświęcone źródło Marii, które znajduje się obok młyna dawniej było miejscem składania ofiar w okresie węgierskiego podboju.

14 źródeł o zimnej i letniej wodzie (14–24 °C) potoku Kács używano od dawien dawna. Przy nich osiedliło się i opactwo. Zakonnicy Benedyktyni wnieśli budynek, w którym produkowali leczniczą wodę z ziół znajdujących się na tym terenie i z kwasowęglową wodą źródeł. Tym leczyli pacjentów. Kąpielisko Kács-Tapolca założyli w roku 1431. Budynek barokowy kąpieliska (dawny klasztor benedyktyński) stoi do dziś, w nim znajduje się mały basen 4x4 metrowy, do którego

Widok wioski z pagórka kalwarii

Drażone kamienne obory na granicy Kács

dostarczana jest woda wytryskująca z pod podłogi. Nisze do spania zakonników przemieniono na miejsca kąpeli nasiadowej. Wyciąg leczniczej wody wytwarzano w 500 litrowym czerwono miedzianym kotle w oddzielnie stojącym budynku. Kąpielisko dzisiaj nie funkcjonuje.

Spośród osobliwości zasługuje na uwagę kościół rzymsko-katolicki (p.w. Trójcy Świętej), będący pod ochroną zabytków, który prawdopodobnie pochodzi z XII wieku. Jego dzisiejszy kształt otrzymał w 18. wieku, do budynku barokowego wzniesiono wieżę w stylu neoromantrycznym. Kościół jest poświęconym miejscem pielgrzymek, jednym z trzech miejsc pielgrzymkowych Gór Bukowych. Święteczna procesja przebiega głównie wzdłuż pagórka kalwaryjskiego i znajdującego się tam Ołtarza w skale.

W tufie riolitowej drażone kamienne obory, mieszkania jaskiniowe, kryjówki, piwnice i kamienne ule są szczególną naturalną wartością historii kultury wioski. W Kácsu na południowo-zachodnim zboczu Góry Zamkowej (Várhegy) w tufie riolitowej wykuto kilka ogromnych

Stary i nowy rząd piwnic

